

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

Příloha
k usnesení vlády
ze dne 28. dubna 2008 č. 489

Stanovisko

vlády k návrhu ústavního zákona o referendu o přistoupení České republiky k Lisabonské smlouvě pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství (sněmovní tisk č. 477)

Vláda na své schůzi dne 28. dubna 2008 projednala a posoudila návrh ústavního zákona o referendu o přistoupení České republiky k Lisabonské smlouvě pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství (sněmovní tisk č. 477), a vyslovila s ním **nesouhlas** z následujících důvodů:

1. Referendum by mělo být výjimečným institutem ústavního pořádku České republiky, který by měl doplňovat základní formu výkonu veřejné moci, kterou je podle čl. 2 odst. 1 Ústavy zastupitelská demokracie. Smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství (dále jen „Lisabonská smlouva“) pouze mění stávající zakládající smlouvy a jejich protokoly, aniž by měla primární právo Evropských společenství nahrazovat, jako tomu mělo být původně u Smlouvy o Ústavě pro Evropu. Právní stav po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost přitom nebude radikálně odlišný od právního stavu v okamžiku přístupu České republiky k Evropské unii. Ratifikace Lisabonské smlouvy proto nepředstavuje tak závažnou otázku, jakou bylo přistoupení České republiky k EU a přestože Lisabonská smlouva přináší určité změny v rozdělení kompetencí mezi EU a členskými státy, nelze tyto dopady přirovnávat k dopadům, které měla Smlouva o přistoupení České republiky k EU.
2. Čl. 1 odst. 2 návrhu ústavního zákona, obsahující otázku pro referendum, je formulován chybně proto, že Česká republika k Lisabonské smlouvě nepřistupuje, neboť již jejím signatářem je, stejně jako ostatní členské státy EU. Předsedové vlád a hlavy států členských zemí EU tuto smlouvu podepsali již 13. prosince 2007 v Lisabonu. Předmětem referenda by tedy mohl být jen souhlas k ratifikaci Lisabonské smlouvy, jak to stanoví čl. 10a odst. 2 Ústavy ČR. Na tomto nedostatku nic nemění ani dikce čl. 5 odst. 2 návrhu ústavního zákona, která činí tento návrh vnitřně rozporný, neboť podle ní výsledek referenda má nahrazovat to, o čem se v referendu hlasovat nebude, tedy souhlas k ratifikaci.

3. Navrhovaný ústavní zákon by měl nabýt účinnosti dnem jeho vyhlášení, přičemž prezident republiky by byl na jeho základě povinen vyhlásit referendum do 30 dnů ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. V takovém případě by ale zbýval jen zcela minimální časový prostor pro to, aby měli občané možnost se s obsahem Lisabonské smlouvy a s rozsahem a povahou změn, které provádí ve Smlouvě o Evropské unii a ve Smlouvě o založení Evropského společenství, seznámit. To by pak bylo v rozporu s účelem navrhovaného ústavního zákona.
4. Předložený návrh ústavního zákona by z formálního hlediska znamenal nepřímou novelu Ústavy ČR, pokud jde o pravomoci prezidenta republiky a Ústavního soudu, a to konkrétně čl. 62 a 87. Tím, že není navržena novela čl. 62 Ústavy ČR, chybí vazba na čl. 66 Ústavy ČR a je tak zároveň vytvořena mezera pro případy upravené v tomto čl. 66.
5. Návrh ústavního zákona předpokládá vydání zákona, který má upravit další podmínky výkonu hlasovacího práva v referendu, jakož i podrobnosti navrhování, vyhlášení a provádění referenda a vyhlášení jeho výsledku. Návrh tohoto zákona však spolu s návrhem ústavního zákona předložen nebyl. Bez souběžného schválení tohoto zákona by ale nebylo možné referendum zřejmě vůbec provést, neboť podle čl. 2 navrhovaného ústavního zákona by musel prezident republiky vyhlásit referendum do 30 dnů od nabytí účinnosti ústavního zákona, a to tak, aby se konalo ve lhůtě počínající šedesátým dnem od jeho vyhlášení a končícím devadesátým dnem od jeho vyhlášení. V zájmu zajištění řádného průběhu referenda by proto bylo nezbytné, aby byl návrh tohoto zákona projednáván a schvalován prakticky souběžně s návrhem ústavního zákona a s jeho předložením by v důsledku takto navržených lhůt nebylo možné čekat až na dobu po schválení navrhovaného ústavního zákona.
6. Kromě přijetí „prováděcího“ zákona předpokládaného v čl. 6 návrhu ústavního zákona by bylo třeba v návaznosti na čl. 7 změnit rovněž zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, a v návaznosti na čl. 1 odst. 4 změnit zákon č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů. Návrhy novel těchto zákonů však rovněž nebyly spolu s návrhem ústavního zákona předloženy.
7. Není zřejmé, proč by kromě souběhu referenda s volbami do Poslanecké sněmovny nebo volbami do zastupitelstev územních samosprávných celků neměl být možný též souběh s volbami do Senátu a s volbami do Evropského parlamentu.